

SOSİOLOGİYA

UOT 316

Səadət MƏMMƏDOVA
a.e.i., sos. ü.f.d.,
AMEA Elm Tarixi İnstitutu

SOSIAL DÖVLƏT İDARƏÇİLİYİN DAHA TƏKMİL FORMASI KİMİ *

Tarixi inkişaf prosesinin təhlili göstərir ki, insanlar bütün dövrlərdə öz həyat keyfiyyətlərinin yüksəlməsinə və bununla əlaqədar olaraq daha təkmil idarəçilik sistemə yiyələnməyə çalışmışlar. Müxtəlif dövrlərdə irəli sürülən ideal dövlət konsepsiyaları ilk növbədə insanların rifah halı, onun təmin edilməsi yollarının axtarışı ilə bağlı olmuşdur. Bəşər tarixinin ən yeni mərhələsi kimi xarakterizə olunan post-neokapitalizm dövründə insanların həyat keyfiyyətinin yüksəldilməsi, sosial ədalətin təmin edilməsi, sosial əməkdaşlığın və insanların qarşılıqlı sosial məsuliyyətinin möhkəmləndirilməsi, sosial qeyri-bərabərliyin aradan qaldırılması, insanın bütün hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi və ona layiqli həyat şəraitinin yaradılmasına yönələn sosial dövlət növbəti “ideal idarəçilik” modeli kimi qəbul edilir. Sosial dövlətin üstün tərəflərindən biri onun dövlət – cəmiyyət – vətəndaş münasibətlərində qarşılıqlı fəaliyyətə, qarşılıqlı köməyə və dəstəyə əsaslanan dövlət quruluşu olması ilə bağlıdır.

Qeyd edilməlidir ki, “sosial dövlət” – tez-tez istifadə edilən, lakin ümumi qəbul edilmiş vahid tərifə malik olmayan anlayışdır. Sosial dövlət haqqında danışdıqda hər kəs intuitiv səviyyədə ümumi mahiyyəti başa düşür, lakin şəxsi iqtisadi, sosial və siyasi baxışlarından, dilindən və milli mənşəyindən, ünsiyyət mühitindən və bir çox başqa amillərdən asılı olaraq fərqli şərtlər təqdim edir [18, s.5]. Hətta lüğətlərdə də “sosial dövlət” anlayışının izahında fərqlər nəzərə çarpır. Məsələn, Kembric lüğətində sosial dövlət “vergilər hesabına ölkənin dövlət strukturları tərəfindən ehtiyacı olan insanların tibbi, işsizliyə görə müavinət və digər sosial xidmətlərlə təmin edilməsinə” yönələn idarəçilik forması kimi izah edilir [10, s.1749]. Britaniya ensiklopediyasında təqdim edilən “sosial dövlət” konsepsiyasına görə dövlət yaxud möhkəmlənmiş sosial institutlar vətəndaşların iqtisadi və sosial rifahını müdafiə və təmin etməkdə aparıcı rol oynayır. Sosial dövlət bərabər imkanlar prinsipinə söykənir. Sosial dövlətin əsas xüsusiyyəti sosial sığorta ilə bağlıdır [11].

Geniş mənada bütün dövlətlər ictimai inkişafın nəticəsi kimi sosial hesab edilir. Sosial dövlətin fəaliyyəti bilavasitə demokratiya, vətəndaş cəmiyyəti, hüquqi dövlət, azadlıq və bərabərlik, insan hüquqları kimi ictimai təzahürlərlə bağlıdır. Sosial dövlətin əsas prinsipləri azadlıq və insan hüquqlarının təmin edilməsinə yönəlir. Özünü sosial dövlət elan etmiş ölkələrin siyasəti sosial yönümlü olub, hüquqi əsaslarda öz təsdiqini tapmışdır. Ümumiyyətlə, belə qeyd edirlər ki, əslində, hüquqi dövlət sosial olmalıdır, sosial dövlət isə hüquqi olmaya bilməz. Sosial dövlət hüquqi dövlət əsasında inkişaf edib və dövlətçilik tarixinin yeni mərhələsi kimi qəbul edilə bilər. Müasir dövlətlər sosial dövlətin hüquqi əsaslarda inkişafı ilə bağlı daha səmərəli yollar axtarırlar. Qeyd edildiyi kimi, hüquqi dövlət sosial siyasətə malik olur, lakin sosial dövlətin həm daxili, həm də xarici siyasəti sosial yönümlü olub, əhalinin rifahının təmin edilməsi ətrafında müəyyənləşir.

Hazırda sosial dövlətin əsas göstəriciləri aşağıdakı kimi müəyyən edilmişdir:

1. Şəxsi mülkiyyətin sosial funksiyası.

* Məqalə fəlsəfə ü.e.d., prof. Sakit Hüseynov tərəfindən çapa məsləhət görüldü.

2.İnsanın və vətəndaşın əmək, istirahət, təhsil, səhiyyə, dövlət pensiyası və s. ilə bağlı hüquqlarının konstitusiyada möhkəmlənməsi.

3. Sosial əməkdaşlıq və sosial həmrəylik.

4.Cəmiyyətin tərəqqipərvər inkişafına kömək edən fərdlərin, həmçinin sosial, milli və digər birliklərin sosial iqtisadi bərabər hüquqluluğu və eyni zamanda mövcud həyat səviyyəsinin bərabərləşdirilməsi.

5.Sosial ədalət.

6.Sosial yönümlü bazar iqtisadiyyatının yaradılması.

7. Cəmiyyətdə sosial-siyasi arbitr rolunun yerinə yetirilməsi.

8.Sosial cavabdehlik və sosial məsuliyyət.

9.Yüksək texnologiyalı dövlət və innovation dövlət [23, s.103-111].

Sosial dövlətdə daha çox - dövlətin və daha az - bazarın müdaxiləsi və yaxud əksinə ola bilər. Əsas odur ki, burada hakimiyyətin açıqlığı və demokratikliyi, sosial ədalət və vətəndaş sülhü, sosial əməkdaşlıq, razılıq və həmrəylik əsasında bütün vətəndaşların maraqlarına uyğun olan sosial siyasət həyata keçirilir [16, s. 444-462]. "Sosial dövlət" anlayışının daha çox İsveçrə, Almaniya, Danimarka kimi ölkələrə aid edilməsinə baxmayaraq, birmənalı demək olar ki, hər bir müasir dövlət özündə sosial dövlətin bu və ya digər xüsusiyyətlərini daşıyır. Hətta sosial-iqtisadi liberalizmin dərin köklərə malik olduğu ABŞ-da belə, məqsədyönlü sosial siyasət həyata keçirilir [5].

Müasir Azərbaycan dövləti də özünün ən yeni tarixini sosial dövlət quruculuğu istiqamətində müəyyənləşdirib. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Azərbaycanın müasir inkişaf istiqamətini "sosial yönümlü dövlət" yaradılması kimi müəyyən etmişdir [7]. Akademik Ramiz Mehdiyev Azərbaycan dövlətinin müasir inkişafını "milli iqtisadiyyatın liberallaşması prosesi" kimi xarakterizə edərək, Azərbaycanın müasir inkişaf modelinin konservativ – liberal (ənənə əsasında millətin birliyi və fərdi azadlıq) model olduğunu bildirmişdir [4, s.18].

Hadı Rəcəbli Azərbaycanın müasir sosial inkişaf modelini sosial modernləşmə kimi müəyyənləşdirir. Müəllifin qeyd etdiyi kimi, "bu modeldə əsas istiqamət nəticəyə deyil, səbəbin aradan qaldırılmasına yönəlidir". Hadı Rəcəbli "sosial rifaha aparın" "modern sosial siyasətin" əsas istiqamətlərini "işsizliyin tamamilə aradan qaldırılması, layiqli həyat standartlarının yaradılması, yoxsulluğun sıfır həddinə endirilməsi, etibarlı sosial müdafiə, gənc ailələrə dövlət qayğısı və müasirləşməyə yönəlmiş yeni inkişaf" kimi müəyyənləşdirir [5].

A.Rüstəmovanın inkişafın Azərbaycan modeli haqqında danışıarkən ölkəmizin "yeni inkişaf mərhələsində əsas hədəflərini çoxşaxəli, səmərəli və innovasiya yönümlü iqtisadiyyatın formaladılması, əhalinin rifahının layiqli, qabaqcıl, inkişaf edən ölkələrin tələblərinə cavab verən səviyyəyə çatdırılması, ...ictimai həyatın bütün istiqamətlərində yeni nailiyyətlərin əldə olunması" kimi müəyyənləşdirir [6, s.37].

Fikirlərin ümumiləşdirilməsi kimi deyə bilərik ki, Azərbaycanda sosial dövlət tiplərinin (liberal, konservativ, sosial-demokrat) müəyyən tərəflərini özündə əks etdirən model formalaşır. Sosial dövlətin Azərbaycan modeli - fərdi azadlığı və şəxsi mülkiyyəti inkişaf etdirən, müasir inkişaf xüsusiyyətlərini nəzərə alaraq öz milli və dini adət - ənənələrini qorumağa yönələn, böhran və riskli vəziyyətlərdə bilavasitə dövlət tərəfindən tənzimlənən dövlətdir.

Azərbaycan dövləti öz qarşısına əhalinin yüksək rifah halının təmin edilməsi, beynəlxalq aləmdə ölkənin geosiyasi rolunun möhkəmləndirilməsi məqsədlərini qoymuşdur. Bu məqsədlərə nail olmağın yolu iqtisadiyyatın innovation və sosial yönümlü inkişaf modelinə keçilməsi ilə bağlıdır. Ölkə iqtisadiyyatının innovation inkişaf yoluna keçməsi üçün qlobal miqyasda rəqabətə davamlı milli innovation sistemin – alətlər, mexanizmlər sisteminin və iqtisadiyyatın, həmçinin ictimai həyatın bütün sahələrində innovation fəaliyyəti dəstəkləyən infrastrukturun

formalaşdırılması lazımdır. Qabaqcıl dünya təcrübəsinə uyğun olaraq səmərəli milli innovasion sistemin yaradılması iqtisadiyyatın innovasion və texnoloji inkişafı, həmçinin yaradılmış innovasion sistemin hissəliliyini aradan qaldırmaq hesabına təmin olunur. İnnovasion inkişaf – elmi-texniki inqilabın yeni şəraitdə davamıdır [22].

Sosial dövlətin əsas mahiyyətini əks etdirən bu təhlillər Azərbaycan Respublikasının Milli İnkişaf Strategiyasının əsaslarını təşkil edir. Müasir dövrdə inkişafın dəqiq və məntiqi modeli, paradiqma-strategiyasının olması zərurəti “strategiya”nın bir məfhum kimi mahiyyətinin açılmasını tələb edir [19].

Bir çox elmi lüğətlərdə “strategiya” uzunmüddətli perspektivə yönələn fəaliyyətin planlaşdırılması sənəti kimi izah edilir. **Strategiya** – mürəkkəb və potensial olaraq güclü silahdır, onun köməyi ilə həm kiçik qruplar, müəssisələr, regionlar, həm də dövlət yeni çağırışlara cavab verə və qarşı dura, hətta əvvəl mümkün olmayan yeni inkişaf səviyyəsinə çata bilər. Eyni zamanda **strategiya** – açıq münaqişələrdən qaçmaq, dəyişən vəziyyəti öz xeyrinə istifadə etmək, vəziyyətin dəyişməsinə əvvəlcədən görmək bacarığıdır. **Strateji idarəetmə** – “uzun zaman müddətində mövcud fürsətdən maksimal dərəcədə istifadə edərək xarici mühitdə meydana çıxan təhlükədən uzaqlaşmaq, təşkilatın idarə edilməsi ilə bağlı çətin sənət” kimi izah edilir [20]. **İdarəetmə strategiyasının dövlət səviyyəsi** dedikdə, bazar iqtisadiyyatı şəraitində dövlətin səmərəli funksiyalaşmasına nail olmaq üçün məqsəd və vasitələrin müəyyənləşdirilməsi ilə yanaşı, uğur əldə edilməsi fürsətinin, həmçinin konkret strategiyanın reallaşdırılması zamanı meydana çıxacaq təhlükə və çağırışların qiymətləndirilməsi nəzərdə tutulur. Beləliklə, bu zaman ölkə rəhbərliyi cari, operativ və perspektiv vəzifələri proqramlaşdırmalıdır. Dövlət üçün inkişaf strategiyası iqtisadi, siyasi, mədəni və bütövlükdə ictimai həyatın bütün səviyyələrini əhatə edir [17]. Dövlətin inkişaf strategiyası üç suala cavab verən kompleks, uzunmüddətli fəaliyyət proqramı kimi qəbul edilir: 1. Ölkə özünü sabah necə görmək istəyir? 2. O hara getmək istəyir? 3. O bunu necə etməyə hazırlaşır? [12, s.107].

Beləliklə, **strategiya** – “prioritetlər sistemi, əlaqələndirmə və ehtiyatların bölüşdürülməsi yolu ilə qarşıya qoyulan məqsəd və vəzifələrə nail olmaq üçün özünəməxsus “fəaliyyət modeli”..., həmçinin vəzifələr, onların həyata keçirilmə müddəti və ehtiyatlara görə qarşılıqlı razılaşdırılmış, sistemli sosial iqtisadi problemlərin səmərəli həllini təmin edən məqsədli proqramların, ayrı-ayrı layihələrin və proqramlı tədbirlərin toplusudur” [13].

Ə.M.Həsənovun qeyd etdiyi kimi, “Hər bir dövlətin daxili və xarici vəziyyətini, milli maraq dairələrini və onların təminatını, beynəlxalq aləm və region ölkələri ilə münasibətlərinin taktikasını, vəzifələrini, yollarını, vasitələrini və ehtiyatlarını, onu əhatə edən geosiyasi subyektlərin hərəkətlərini və buna müvafiq olaraq geosiyasi davranışını müəyyən edən Milli İnkişaf Strategiyası olur. Bu strategiya ölkənin həyata keçirdiyi praktiki daxili və xarici siyasətin, ölkədaxili ictimai-siyasi, milli-etnik, sosial-dini sabitliyin, yaxın və uzaq ölkələrlə geosiyasi münasibətlərin davamlı, təhlükəsiz inkişafını təmin edən əsas vasitədir” [3, s.19].

Bu gün Azərbaycan Respublikasının milli inkişaf perspektivlərinin istiqamətləndirilməsi, “ölkədə makroiqtisadi sabitlik və dinamik iqtisadi inkişaf üçün əsaslı zəmin” yaradılması məqsədilə Strateji Yol Xəritəsi qəbul edilmişdir. Strateji Yol Xəritəsi 12 əsas istiqaməti – milli iqtisadiyyat perspektivi, kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı və emalı, kiçik və orta sahibkarlıq səviyyəsində istehlak mallarının istehsalı, neft və qaz sənayesinin, ağır sənaye və maşınqayırmanın, ixtisaslaşmış turizm sənayesinin, logistika və ticarətin, uyğun qiymətə mənzil təminatının, peşə təhsili və təliminin, maliyyə xidmətlərinin, telekommunikasiya və informasiya texnologiyalarının, kommunal xidmətlərin inkişafı məsələlərini əhatə edir [1].

Strategiya mütləq surətdə dövlətin düşünülmüş uzunmüddətli məqsəd və vəzifələrinin, həmçinin onun sərəncamında olan və qarşıya qoyulan məqsədlərə nail olmaq üçün nəzərdə tutulan vəsaitlərinin istifadəsinin istiqamətləndirilməsi ilə bağlı olur [17]. Bu fikrə əsasən deyə

bilərik ki, “Azərbaycan Respublikasının milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsi”nin hazırlanması şəxsi inkişaf modelinin yaradılması istiqamətində atılan əhəmiyyətli bir addımdır və bu strategiya dünya təcrübəsini, milli inkişaf və milli təhlükəsizlik imkanlarını özündə ehtiva edir. Bu, müəyyən edilmiş strateji hədəflərdə də özünü göstərir:

1. Fiskal dayanıqlılığın gücləndirilməsi və davamlı monetar siyasətin qəbul edilməsi.
2. Özəlləşdirmə və dövlət mülkiyyətində olan müəssisələrlə bağlı islahatların həyata keçirilməsi.
3. İnsan kapitalının inkişaf etdirilməsi.
4. Əlverişli biznes mühitinin inkişaf etdirilməsi.

Bu hədəflər Azərbaycanda sosial dövlətin və sosial yönümlü bazar iqtisadiyyatının inkişafını nəzərdə tutaraq, təhsilin bütün pillələrində keyfiyyətin yüksəldilməsi, əmək məhsuldarlığının yüksəldilməsi və insan kapitalının inkişafının stimullaşdırılması, iqtisadiyyatda və əlverişli biznes mühitinin yaradılmasında dövlət sektorunun rolunun koordinasiya edilməsi, biznesin davamlılığının möhkəmləndirilməsi, özəlləşdirmənin uğurla icrası və prioritet sektorlarda özəlləşdirmənin həyata keçirilməsi, xarici investisiya üçün uyğun investorların cəlb olunması məsələlərini əhatə edir [1].

Strateji Yol Xəritəsində bilavasitə sosial iqtisadi inkişaf istiqamətlərinin, o cümlədən sosial sahədə aparılan islahatların və sosial siyasətlə bağlı tətbiq edilən yeniliklərin komparativ analizi təqdim edilir. Bu təhlilə əsasən Azərbaycanda sosial dövlət quruculuğunun əsas istiqamətlərini aşağıdakı kimi müəyyənləşdirmək olar:

- sosial yönümlü bazar iqtisadiyyatının inkişafı;
- sosial infrastrukturun inkişafı;
- regionların inkişafı;
- sosial təminat sahələrinin inkişafı;
- elm, təhsil, səhiyyə sahəsində islahatlar;
- hüquqi sahədə islahatlar;
- sahibkarlığın dəstəklənməsi, yoxsulluğun azaldılması;
- qaçqın və məcburi köçkünlərin sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılması və s.

Onu da qeyd edə bilərik ki, yuxarıda təsnif edilən sahələrin əksəriyyəti ilə bağlı strateji dövlət sənədi qəbul edilmişdir.

Nəzərə alsaq ki, sosial dövlətin həyata keçirdiyi əsas siyasət bilavasitə sosial sahələrin inkişafı ilə bağlıdır, qeyd edə bilərik ki, Strateji Yol Xəritəsi sosial sahələrin idarə edilməsinin tənzimlənməsi məqsədilə qəbul edilmiş hüquqi sənəddir. Sosial sahələrin idarə edilməsi dedikdə, burada ilk növbədə aşağıdakılar nəzərdə tutulur:

1. Əhalinin sosial subyekt kimi tələbatının öyrənilməsi və onun həyat səviyyəsinin yüksəldilməsi.
2. Səhiyyənin inkişafı və onun insan inkişafı indeksinə təsiri.
3. Təhsil sahəsinin iqtisadiyyatı və idarə edilməsi.
4. Mədəniyyətin inkişaf etdirilməsi.
5. Mənzil-kommunal təsərrüfatına xidmətin təşkili və bu sistemin əsas istiqamətləri.
6. Sosial sığorta sisteminin inkişafı.
7. Sosial müdafiə problemləri və bu sistemin əsas istiqamətləri.
8. Ekoloji tarazlıq və ekoloji xidmət.
9. Ayrı-ayrı regionlarda əhalinin məskunlaşması, onların rifahı, iş şəraitinin, məişət problemlərinin öyrənilməsi.

Sosial sahələrin idarə edilməsi ilə bağlı olan strateji planlaşma müəyyən ali məqsədlər və onların reallaşdırılmasına yönəldilən proqram xarakterli tədbirlər məcmusu ilə bağlıdır [2, s.10, 19].

Beləliklə, “Strateji Yol Xəritəsi”nin analizi göstərir ki, Azərbaycanda formalaşan sosial dövlət yeni inkişaf modeli kimi, dünya təcrübəsinin sintezinə əsaslanan inkişaf modelidir və dövlətin əsas inkişaf istiqaməti sosial modernləşmə ilə bağlıdır. Hər hansı bir inkişaf modeli təhlil edilərkən zaman və məkan faktorları nəzərə alınmalıdır və bu əsasda Azərbaycanda sosial dövlətin özünəməxsus regional (bölgənin geostrateji xüsusiyyətlərindən çıxış edərək) forması yaranır.

Ölkəmizdə həyata keçirilən layihə və proqramlar, beynəlxalq konfranslar və forumlar vasitəsilə sosial dövlətin Azərbaycan modeli dünyaya təqdim edilir. Azərbaycan Prezidentinin 2011-ci il 27 may tarixli Fərmanına uyğun olaraq YUNESKO, BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansı, Ümumdünya Turizm Təşkilatı, Ərzaq və Kənd Təsərrüfatı Təşkilatı, Avropa Şurası, ISESCO, Avropa Şurasının Şimal-Cənub Mərkəzinin tərəfdaşlığı ilə davamlı olaraq Ümumdünya Mədəniyyətlərarası Dialoq Forumları (2011, 2013, 2015, 2017), Bakı Beynəlxalq Humanitar Forumları (2010, 2012, 2014, 2016) və s. keçirilir. 2017-ci ildə Azərbaycanda əməyin gələcəyi ilə bağlı aktual məsələlərə həsr olunan milli dialoqun yekunlarına dair keçirilən konfransda 4 mövzu – “Dемоqrafik vəziyyət və miqrasiya proseslərinin əmək bazarına təsiri”, “Texnoloji inkişafın əmək bazarına və məşğulluğa təsiri”, “Layihəli əməyin cəmiyyətin rifahında rolu” və “Təhsilin və təlimin əmək bazarının inkişafında rolu” məsələləri müzakirə edilib. Bunlarla yanaşı Azərbaycanda elm, təhsil, mədəniyyət, idman sahələrinin inkişafı ilə bağlı çox sayda layihə və proqramlar həyata keçirilir, o cümlədən qeyd edilən sahələrdə ölkəmizin əldə etdiyi nailiyyətləri dünyaya çatdırmaq üçün beynəlxalq tədbirlər təşkil olunur.

Açar sözlər: *sosial dövlət, sosial cavabdehlik, sosial ədalət, sosial strategiya, Strateji Yol Xəritəsi*

İstifadə olunmuş ədəbiyyat

1. “Azərbaycan Respublikasının milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsi” haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 6 dekabr tarixli Fərmanı. Azərbaycan Respublikasının milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsi. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 6 dekabr tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmişdir. azertag.az/store/files/news/16.03/STRATEJİ%20YOL.pdf
2. Əlirzayev Ə.Q. Sosial sferanın iqtisadiyyatı və idarə edilməsi (dərs vəsaiti). Bakı: “İqtisadiyyat Universiteti” nəşriyyatı, 2010.
3. Həsənov Ə.M. Azərbaycan Respublikasının milli inkişaf və təhlükəsizlik siyasətinin əsasları. Bakı: “Zərdabi LTD”, 2016.
4. Mehdiyev R. Gələcəyin strategiyasını müəyyənləşdirərkən: modernləşmə xətti, Bakı: 2008.
5. Rəcəbli H. Azərbaycanda yoxsulluğun azaldılması üzrə tədbirlər planı müəyyən edilib. <http://anspress.com/index.php?a=2&lng=az&nid=107358>
6. Rüstəmov A.B. Müasir dünya və Azərbaycan reallıqları. Fəlsəfi təhlil. Bakı: 2017.
7. 16 yanvar 2012-ci il tarixdə AR Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2011-ci ilin sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr olunmuş iclası. <http://www.president.az/articles/4098/print>
8. Beam H. H. Competing for the Future: Breakthrough Strategies for Seizing Control of Your Industry and Creating the Markets of Tomorrow. — book reviews [Электронный ресурс] // Business Horizons. FindArticles.com. URL: http://findarticles.com/p/articles/mi_m1038/is_n38/ai_16889375/ (дата обращения: 31.10.2011)

- 9.Hamel G., Prahalad C. K. Competing for the Future: Breakthrough Strategies for Seizing Control of Your Industry and Creating Markets of Tomorrow. Boston : Harvard Business School Press, 1994;
- 10.Welfare State”. A S Hornby Oxford Advanced Learner’s Dictionary of Current English. Oxford Oxford New York. University press 2010.
- 11.Welfare state. <https://www.britannica.com/topic/welfare-state>
- 12.Армстронг М. Стратегическое управление человеческими ресурсами. М. : 2002.
- 13.Дунаев О. Стратегия — это искусство, без которого не удержать бизнес [Электронный ресурс] // 14.Логинфо. URL: <http://loginfo.ru/issue/94/1226> (дата обращения: 31.10.2011)
- 15.Минцберг Г. Структура в кулаке. Создание эффективной организации. СПб. : 2011.
- 16.Нелюбин А.А. Проблема формирования социального государства в России: политико-социологический аспект // Россия реформирующаяся. Ежегодник / Отв. Ред. М.К. Горшков. - Вып.7. - М.: Институт социологии РАН, 2008.
- 17.Пономарева Е. Г. Специфика властной организации современного российского общества [Электронный ресурс] // Информационный гуманитарный портал «Знание. Понимание. Умение». 2010. № 1 — Философия. Политология. URL: <http://www.zpu-journal.ru/e-zpu/2010/1/Пonomareva/> (дата обращения: 31.10.2011).
- 18.Социальное государство в странах ЕС: прошлое и настоящее / Отв. ред.Ю.Д. Квашнин. М.:, 2016.
- 19.Стратегия развития России как научная и политическая проблема <http://www.rik-mosgu.ru/publications/3559/4608/>
- 20.Стратегия: сущность и содержание [Электронный ресурс] // Сайт кафедры «Теории и технологий в менеджменте» ЮФУ (РГУ). URL: <http://www.management61.ru/index.php?do=static&page=11strateg> (дата обращения: 31.10.2011)
- 21.Томпсон-мл. А. А., Стрикленд А. Дж. Стратегический менеджмент. Концепции и ситуации для анализа. М. : Вильямс, 2006.
- 22.Хребтов А.В. Единые подходы к интеграции национальных инновационных систем стран ЕАЭС в процессе создания Евразийской инновационной системы. <http://ac.gov.ru/files/attachment/5035.pdf>
- 23.Чиркин В.Е. Индикаторы социального государства. М., 2009.

Саадат МАМЕДОВА

СОЦИАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВО КАК НАИБОЛЕЕ УСОВЕРШЕНСТВОВАННАЯ ФОРМА УПРАВЛЕНИЯ

Резюме

Социальное государство, как новый этап развития современной цивилизации, предполагает направление научных, технических, культурных и других достижений на повышение благосостояния людей: социальное обеспечение, эффективное распределение доходов, социальное и экономическое развитие, социальное партнерство и развитие социальной ответственности, развитие и оптимизацию малого бизнеса. Социальное государство стремится устранить разграничения между правительством и народом, на обеспечить экономическую и социальную устойчивость, снизить социальное неравенство и

обеспечить минимальный уровень жизни населения. Развитие социального государства связано с обеспечением традиционных гуманистических ценностей, коллективизма и социальной солидарности на основе взаимной помощи. Социальное государство - это государство с высоким уровнем экономического развития, социально ориентированной экономикой.

Ключевые слова: *социальное государство, социальная ответственность, социальная справедливость, социальная стратегия, Стратегическая Путевая Карта*

Saadat MAMMADOVA

SOSIAL STATE AS THE MOST PERFECT FROM OF GOVERNMENT

Summary

Social increasing states as a new stage of development of a modern civilization, scientific, technical, cultural and other achievements on increase in welfare of people: A development of the social state in the certain countries, social security, effective distribution of income, at social and economic development, social partnership and development of social responsibility, development and optimization of small business. The social state is directed to elimination of differentiations between the government and the people, ensuring economic and social stability, decrease in social inequality and ensuring the minimum level of life of the population. Development of the social state is connected with ensuring traditional humanistic values, collectivism and social solidarity on the basis of mutual aid. The social state is the state with the high level of economic development, socially oriented economy.

Keywords: *social state, social responsibility, social justice, social strategy, Strategic Travelling Map*